

No : 2020-92
Tarih : 14 Ağustos 2020
Konu : Onbirinci Kalkınma Planı: Vizyonu, Amacı, Hedefleri ve Öncelikleri

Onbirinci Kalkınma Planı: Vizyonu, Amacı, Hedefleri ve Öncelikleri

Ülkemizde yasal bir gereklilik olan 11. Kalkınma Planı 2019-2023 yıllarını kapsayacak şekilde uygulanmaktadır. Planda Cumhuriyetimizin yüzüncü yılında ülkemizin her alanda ihtiyaçlarına yönelik yerinde tespit, politika ve hedefler yer alırken bunların hayata geçirilmesine yönelik eldeki kaynaklar ile bu kaynakların tahsisine yönelik eksiklikler olduğu göze çarpmaktadır. Bu çalışmada 11. Kalkınma Planının vizyonu, amacı, içerdiği politikalar ve hedeflerinin neler olduğu tespit edilmekte ve 2023 yılına yaklaşırken ülkemizde kalkınma için nelerin elzem ve öncelikli olduğu Kalkınma Planı çerçevesinde araştırılmaktadır.

Her ne kadar rahmetli büyük siyasetçi sayın Süleyman Demirel bir defasında “*bize plan değil pilav lazım*” demişe de ülkemiz planlı kalkınma konusunda önemlice bir birikime ve insan kaynağı dahil kamu teşkilatına sahip olagelmiştir.

Bu bültenimizde işin mutfağında yer alan değerli bir uzmanla kalkınma planının hazırlığı ve felsefesini konuştuk. İlerleyen zamanlarda ise şirketimiz ortaklarından sayın Şaban Küçük’ün rapor hazırlık aşamasında katkılar sunduğu “*Büyüme Odaklı Vergi Çalışma Grubu Raporu*” üzerine değerlendirmelerimizi sizlere iletiyor olacağız.

1. Kısaca Kalkınma Planı Yaklaşımı

Günümüzde devletlerin gerek ekonomik ve sosyal hayattaki rolü gerekse de düzen kurma ve kurulan düzeni idame ettirme fonksiyonu onun ekonomik ve sosyal alanlarda hem uygulayıcı hem de yol gösterici rolü üstlenmesini gerektirmektedir. Hatta devletin pozisyonu onu bazen bazı alanlarda öncü olarak faaliyet göstermesini gerektirebilmektedir. İşte devlet bu fonksiyonlarının neler olacağını, bunlar için ne kadar kaynak ayracağını, ne zaman ve nasıl icra edeceğini kalkınma planı veya benzeri kapsayıcı dokümanlarla tespit edip topluma ilan etmektedir.

Yasal bir zorunluluk olmasa dahi devletlerin kalkınma emellerine yönelik her daim çeşitli isimler altında uzun vadeli planlar yaptığı görülmektedir. Bu durum, ülke kalkınması için gereklerin, eksiklerin ve kaynakların tespiti ile kaynakların tespit edilen önceliklere yönlendirilmesi için baştan gerekli planların yapılması ve bu planlara uygun faaliyetlerin yürütülmesi gereğinin doğal bir sonucudur.

Ülkemiz açısından ise kapsamlı bir kalkınma planı hazırlanması ve uygulanması yasal bir zorunluluk olup Anayasamızın 166 ncı maddesi “*Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayi ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak Devletin görevidir. Planda milli tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülür; yatırımlarda toplum yararları ve gerekleri gözetilir; kaynakların verimli*

şekilde kullanılması hedef alınır. Kalkınma girişimleri, bu plana göre gerçekleştirilir.” demek suretiyle devlete kalkınma planı hazırlama görevini vermekte ve planların içeriğini, hazırlanma yöntemini ve amacını tanımlamaktadır.

2. 11. Kalkınma Planı

Ülkemizde 1960 yılların başında planlı ekonomiye geçişle birlikte ilk kalkınma planı hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. 1963 yılından bu yana 11 adet kalkınma planı uygulanmış olup, güncel durumda 2019-2023 yılları arasındaki 5 yıllık dönemi kapsayan 11. Kalkınma Planı yürürlüktedir.

11. Plan Cumhuriyetimizin kuruluşunun yüzüncü yılını da içermesi bakımından önem arz etmekte olup, yakın zamanda yüz yaşına basacak Cumhuriyetimizin kat ettiği yolu göstermesi açısından da önemli bir belge niteliğindedir.

Planın hazırlık aşamasında ülke gereklerinin ve önceliklerinin tespiti ile Planın politika ve hedeflerinin tespitine yönelik farklı kesimlerle ve bölgelerde istişare toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, Ülkemizde Kalkınma Planı hazırlama sürecinin önemli bir ayağını Özel İhtisas Komisyonları ve Çalışma Grupları çalışmaları oluşturmaktadır. 11. Kalkınma Planının hazırlık aşamasında da kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum temsilcileri ile akademik çevrelerin bir araya geldiği bu komisyon ve gruplar Plana katkı sunmak üzere çalışmalar yürütmüştür.

Bu süreçte, büyüme, tüketim-tasarruf eğilimleri, sağlık endüstrilerinde dönüşüm, ulaştırma, turizm, çocuk ve gençlik ve kentsel yaşam kalitesi gibi konuları ele alan 43 adet Özel İhtisas Komisyonu ile kalkınmanın finansmanı, internet girişimciliği, iş sağlığı ve güvenliği, çevre ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi, fikri haklar, kamuda kurumsal yönetim ve enerji teknolojilerinde yerli üretim gibi konuları irdeleyen 32 adet Çalışma Grubu belirlenen çok çeşitli ekonomik ve sosyal alan ve konularda Plana önemli çıktılar sunmuştur.

Çalışmaları Kalkınma Bakanlığınca koordine edilen Özel İhtisas Komisyonları ve Çalışma Grupları çalışmalarından elde ettikleri sonuç, değerlendirme ve önerileri raporlar halinde Bakanlığa sunmuşlardır. Söz konusu raporlar Planın hazırlık sürecinde Planda yer alacak politika, hedef ve stratejilerin belirlenmesinde göz önünde bulundurulmuştur.¹²

3. 11. Kalkınma Planının Amacı, İçeriği, Politikaları ve Hedefleri

11. Kalkınma Planının **“Daha fazla değer üreten, daha adil paylaşan, daha güçlü ve müreffeh Türkiye”** vizyonuyla hazırlandığı görülmektedir.³

Bu vizyon çerçevesinde 11. Kalkınma Planı; Milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini esas alarak ülkemizin uluslararası konumunu yükseltmek ve halkımızın refahını artırmak;

¹ <http://onbirinciplan.gov.tr/>, 11. Kalkınma Planı hazırlıkları kapsamında gerçekleştirilen Özel İhtisas Komisyonu çıktıları için: <http://www.sbb.gov.tr/ozel-ih-tisas-komisyonu-raporlari/#1540024439304-a1816e9a-4191>

² Özel İhtisas Komisyonları ve Çalışma Gruplarının oluşturulma, çalışma ve raporlamalarına ilişkin bilgi için: http://onbirinciplan.gov.tr/wp-content/uploads/2017/12/On_Birinci_Kalkinma_Plani_Ozel_Ihtisas_KomisyonlariEl_Kitabi.pdf

³ 11. Kalkınma Planı paragraf 162

Türkiye'nin yüksek gelir grubu ülkeler ile en yüksek insani gelişmişlik seviyesindeki ülkeler arasına girmesini amaçlamaktadır.⁴

Tablo: 11. Kalkınma Planı Kapsamında Bazı Gerçekleşme ve Hedefler

Ekonomik Büyüme (2019-2023 Ortalama %)	4,3	
	2018	2023
GSYH (2009=100 Zincirleme Hacim, Milyar TL)	1.737	2.142
GSYH (Cari, Milyar TL)	3.701	7.453
GSYH (Cari, Milyar Dolar)	784	1.080
Nüfus (Yıl Ortası, Milyon Kişi)	81,4	86,5
Kişi Başına GSYH (Cari, Dolar)	9.632	12.484
Kişi Başına GSYH (SAGP, Dolar)	28.205	37.423
Yurtiçi Tasarruf Oranı (GSYH İçinde, %)	26,5	30,3
İhracat Fob (Milyar Dolar)	167,9	226,6
İthalat Cif (Milyar Dolar)	223,0	293,5
TÜFE (Yıl Sonu, %)	20,3	5,0
Kamu Kesimi Borçlanma Gereği	2,4	1,7
Merkezi Yönetim Bütçe Açığı	2,0	2,0
Orta-Yüksek Tek. Sanayilerin İmalat San. İhracatı Payı (%)	36,4	44,2
Yüksek Tek. Sanayilerin İmalat Sanayii İhracatındaki Payı (%)	3,2	5,8
İş Yapma Kolaylığı Endeksi Sıralaması	43	30
Yük Taşımacılığı İçerisinde Demiryolunun Payı (Karasal, %)	5,15	10
Orman Alanlarının Ülke Yüzölçümüne Oranı (%)	20	30
Savunma Sanayii Yerlilik Oranı (%)	65	75
Turizm Geliri (Milyar Dolar)	29,5	65
Ar-Ge Harcamalarının GSYH'ye Oranı (%)	0,96	1,80
Mobil Geniş bant Abone Yoğunluğu (%) ¹	74,5	100
Yenilenebilir Kaynakların Elektrik Üretimindeki Payı (%)	32,5	38,8
Otoyol Uzunluğu (km, Kümülatif)	2.842	3.779
e-Ticaret İşlem Hacmi (Milyar TL)	138,9	300,0
İşgücüne Katılma Oranı, Kadın (%)	34,2	38,5
Kayıt Dışı İstihdam Oranı (%)	33,4	28,5
Yüz Bin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	186	230
Gini Katsayısı	0,405	0,38
Bisiklet Yolu Uzunluğu (km, Kümülatif)	1.048	4.048

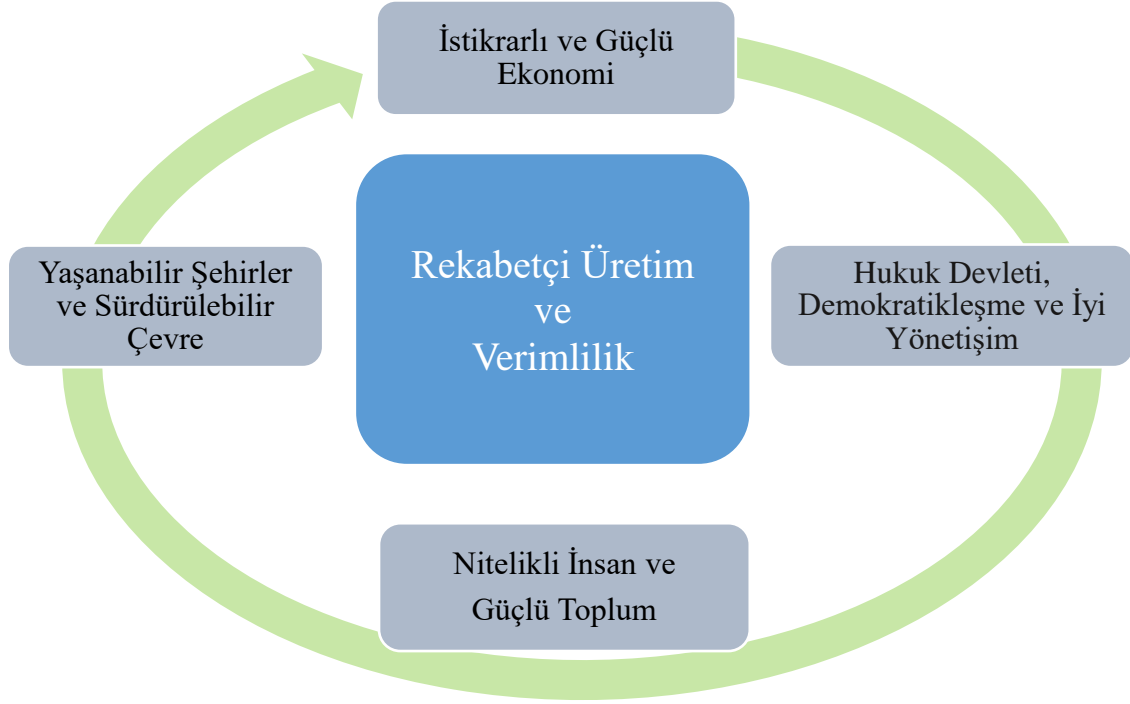
Kaynak: 11. Kalkınma Planından derlenmiştir.

Bu amaca ulaşmaya yönelik olarak Plan kapsamında ortalamada yüzde 4,3 oranında bir ekonomik büyüme hızına ulaşılması, gayrisafi yurtiçi hasılanın 1,1 trilyon dolara, kişi başına gelirin ise 12,5 bin dolara yükseltilmesi, ihracatın 226,6 milyar dolara çıkarılması, işsizlik oranının yüzde 9,9'a düşürülmesi, enflasyonun yüzde 5 seviyesine indirilmesi, yüksek teknolojlili ürün üretiminin ve ihracatının artırılması, kadınların iş hayatına daha çok dâhil edilmesi ve kamu borçlanma gereğinin ve bütçe açığının kontrol altında tutulması gibi pek çok alanda önemli iyileşmeler hedeflenmektedir.

⁴ 11. Kalkınma Planı paragraf 163

gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik politika ve hedefler içerilmektedir. “Hukuk Devleti, Demokratikleşme ve İyi Yönetişim” ekseninde ise hukuk devleti ve demokratikleşme ile iyi yönetim prensiplerinin devlet yönetiminde ve toplum genelinde yerleşmesi ve gelişmesi için gerekli politika ve hedefler tespit edilmektedir.

Şekil: 11. Kalkınma Planının Temel Kurgusu



Yukarıda da özetlendiği gibi 11. Kalkınma Planı **daha güçlü ve zengin bir Türkiye** vizyonu ve amacıyla pek çok konu ve alanda beş yıllık bir süre içinde önemli ilerleme kaydetmeyi hedeflemektedir. Plan kapsamında yer alan politika ve hedeflerin Planın vizyonunun gerçekleştirilmesi için yerinde ve gerekli tespitler olduğu görülmektedir. Ancak bu hedeflerin ne kadar gerçekçi olduğu ve hedeflere yönelik tahsis edilebilecek kaynak miktarının ne kadar olduğu ile gerek kamu ve gerekse de özel sektörün bu politikaları hayata geçirme istek ve kapasitesi hedeflere ulaşmada asıl belirleyiciler olacaktır.

Bu yazının hazırlanmasında emeği geçen sayın Ahmet Yılmaz'a teşekkür ediyoruz.

Saygılarımızla

Şaban Küçük

Tax & International Advisory